

Grudziadz ^[1]

Wysłane przez admin w ndz., 2016-04-10 22:40

Grudziądz – miasto z 99 tys. mieszkańców, położone nad Wisłą.

[Historia Grudziądz](#)

[Zwiedzanie Grudziądz](#)

[Galeria zdjęć Grudziądz](#) ^[2]

[Historia Grudziądz](#)
[pobierz mp3](#) ^[3]

[Zwiedzanie Grudziądz](#)
[pobierz mp3](#) ^[4]

^[1]Historia Grudziądz

Od 1231 roku gród grudziądzki należał do Krzyżaków, którzy za sprawą mistrza krajowego [Meinharda von Querfurt](#) ^[5] nadali osadzie w 1291 roku prawa miejskie. Miasto zostało opasane systemem murów obronnych z 4 bramami i 10 basztami. Na wysokiej skarpie nad Wisłą zbudowano zamek - centrum administracyjne komturstwa grudziądzkiego. Dzięki przywilejom handlowym miasto w krótkim czasie rozwinęło i rozbudowało się, stając się w XIV wieku jednym z ważniejszych ośrodków handlu zbożem w ziemi chełmińskiej. W 1411 roku na rynku miasta został ścięty przez Krzyżaków jeden z przywódców [Towarzystwa Jaszczurczego](#) ^[6] – [Mikołaj z Ryńska](#) ^[7].

Po 1466 roku miasto przeszło pod władzę króla [Kazimierza Jagiellończyka](#) ^[8], który ustanowił tu starostwo. Miasto było jedną z trzech siedzib sejmiku pruskiego, a po roku 1526 siedzibą sejmiku generalnego. W 1655 roku Grudziądz zajęli Szwedzi, którzy ufortyfikowali zamek.

Po 1772 roku miasto zostało przyłączone do państwa pruskiego. Król [Fryderyk Wielki](#) ^[9] rozpoczął w 1775 roku budowę twierdzy. W 1832 roku w twierdzy byli internowani powstańcy listopadowi, którzy potem na emigracji w Anglii założyli „Gromadę Grudziąż”. W 1864 roku w twierdzy byli internowani powstańcy styczniowi... W 2 połowie XIX wieku miasto przechodziło rozwój przestrzenny, powstała cała sieć połączeń drogowych i kolejowych, uruchomiono wiele fabryk i zakładów. Miasto uzyskało niepodległość w 1920 roku. W latach 1920 – 1935 w Grudziądzu znajdowało się [Centrum Wyszukolenia Kawalerii](#) ^[10].

[1] Zwiedzanie Grudziądza

Spotkanie z zabytkami miasta rozpoczynamy przy **placu Miłośników Astronomii** z kilkumetrowej wysokości **pomnikiem stojącego Mikołaja Kopernika**.

W zachodnim narożniku placu stoi **kościół św. Franciszka Ksawerego i dawne kolegium Jezuitów**, których do miasta sprowadził w 1622 roku Jan Działyński, wojewoda pokrzywieński. W połowie XVII wieku Jezuici rozpoczęli budowę kościoła i kolegium, którą ukończono w latach 1722 – 1725. Barokowy kościół posiada prezbiterium skierowane ku zachodowi. Ołtarz główny barokowy został ufundowany w 2 połowie XVII wieku przez Jana Czapskiego, wojewodę chełmińskiego. W środku ołtarza nietypowe rzeźby przedstawiające postaci: Indianina i Murzyna, adorujące obraz św. Franciszka Ksawerego. Wyposażenie kościoła pochodzi z przełomu XVII i XVIII wieku. **Dawne kolegium, od 1897 roku ratusz miejski**, jest budynkiem późnobarokowym. Wewnątrz polichromia z 1 połowy XVIII wieku. Ratusz wieńczy wieża, zakończona hełmem baniastym.

Wychodzimy z placu ul. Kościelnej, przy której po prawej stronie znajduje się **gotycki kościół św. Mikołaja**, zbudowany na przełomie XIII i XIV wieku. Wielokrotnie był niszczony, ostatnio w czasie II wojny światowej przez pożar. Kościół został zbudowany z cegły jako orientowany. Wewnątrz kościoła na filarach XIV wieczne malowidła. Barokowy ołtarz główny z umieszczonym centralnie obrazem św. Mikołaja pochodzi z 1728 roku. Ciekawa jest chrzcielnica posiadająca romańską czarę datowana na 2 połowę XIII wieku oraz 2 średniowieczne kropielnice granitowe: pod wieżą z ośmioboczną czarą i w kruchcie z kolistą czarą. Na zewnętrznej północnej ścianie świątyni umieszczone jest wczesnobarokowe epitafium Jana Kostki herbu Dąbrowa z 1 połowy XVII wieku. Na wieży kościelnej są zawieszone dwa dzwony: z 1482 roku gotycki oraz z 1777 roku.

Idziemy dalej ul. Kościelną, która doprowadza nas do **Rynku Głównego**, na środku którego wznosi się kilkumetrowej wysokości **pomnik Żołnierza Polskiego** z 1986 roku, ustawiony w miejscu wcześniejszego z 1930 roku. Na elewacji budynku nr 3/5 jest tablica poświęcona Mikołajowi Kopernikowi, który podczas jednego ze sejmików generalnych Prus Królewskich wygłosił traktat o potrzebie reformy monetarnej. Na kamienicy nr 21 tablica pamiątkowa ku czci Mikołaja z Ryńska, jednego z przywódców założonego w 1397 roku **Towarzystwa Jaszczurczego**, którego Krzyżacy stracili na rynku w 1411 roku.

Opuszczamy rynek ul. Szewską, którą dochodzimy do poprzecznej ul. Szkolnej. W narożniku ul. Szkolnej i Małogroblowej wznosi się **augsbursko - ewangelicki kościół św. Jana** z przełomu XIX i XX wieku. Idziemy w prawo i dochodzimy do ul. Klasztornej, przy której rozciąga się dawny **zespół opactwa Benedyktynów z kościołem św. Ducha**, budynkiem klasztornym oraz pałacem Opatów. Na rogu ul. Szkolnej i Klasztornej wznosi się **dawny barokowy pałac Opatów**, zbudowany około 1730 roku. W 1810 roku po kasacie klasztoru, mniszki pozostają dożywotnio w klasztorze do 1836 roku. W pałacu w 1834 roku urządzono seminarium nauczycielskie. Po zniszczeniach II wojny światowej pałac został odbudowany. Elewacja frontowa pałacu dwukondygnacyjna jest bogato rzeźbiona z niszami, w których umieszczonych zostało 8 rzeźb zakonnic i zakonników benedyktyńskich. Obecnie w pałacu eksponowane są zbiory muzeum grudziądzkiego ze **stałą wystawą poświęconą „Centrum Wyszkoła Kawalerii”**.

Dalej za pałacem przy ul. Szkolnej wznosi się **dawny klasztorny kościół św. Ducha**. Zbudowany w 1 połowie XIV wieku, gotycki. Po kasacie klasztoru w 1823 roku świątynię przekazano gminie ewangelickiej, wtedy została zburzona wieża. Zbudowany z cegły, otynkowany oraz orientowany.

Wracamy na ul. Klasztorną, którą dochodzimy do mostu na Trynce, a potem do Alei Biskupa Chrystiana. Aleja prowadzi równolegle do **średniowiecznych fortyfikacji miejskich** z XIV wieku. Od strony zachodniej (czyli na linii Trynki) mury były podwójne. Po minięciu budynku **dolnego Młyna na Trynce**, wychodzimy na Aleję Królowej Jadwigi, prowadzącą równolegle do Wisły. Mając za plecami Wisłę, przed nami **wspaniała panorama Grudziądza**. Od prawej na wysokiej skarpie dominuje barokowy budynek dawnego **klasztoru Benedyktynów** z 1 połowy XVIII wieku. Budynek jest murowany z cegły, piętrowy. Odbudowany ze zniszczeń wojennych został przeznaczony na zbiory archeologiczne, historyczne i sztuki – muzeum w Grudziądzu.

Za budynkiem muzeum ładnie prezentuje się **Brama Wodna**, jedyna która ocalała. Gotycka brama została wzniesiona na początku XIV wieku. Pierwsze piętro bramy w XVII wieku było zamieszkałe. Od bramy w lewo rozciąga się **zespół dawnych spichrzy**, na który składa się 30 obiektów wkomponowanych w fortyfikacje miasta i pełniących funkcje magazynowe i obronne. Budowę pierwszych rozpoczęto w latach 1346 – 1365 (spichrz Bornwalda). Spichrze są ceglane, budowane wielofazowo. W dolnych partiach gotyckie, w górnych renesansowe i barokowe. W 1504 roku zostało wykazanych 14 spichrzy murowanych. Większość pełni funkcje mieszkalne. Panoramę od północy zamyka nam **Góra Zamkowa**, ze stromą skarpą schodzącą do Wisły.

Schodkami pod górę kierujemy się do **Bramy Wodnej**. Po prawej stronie elewacja frontowa budynku muzeum. Skręcamy w lewo w ul. Spichrzową, kolejno przechodząc wzdłuż budynków dawnych

spichrzy, rozpoczynając od nr 9 a kończąc na nr 59. Idziemy ul. Spichrzową lekko pod górę, mijając kolejno ulice: Poprzeczną, M. Reja, Proszą, Ratuszową i Tkacką. Dochodzimy do ul. Zamkowej, którą po kilkunastu minutach docieramy na **szczyt Góry Zamkowej**. Przed nami to,

co zostało z **dawnego zamku komturskiego w Grudziądzu**. Zamek wzniesiono w okresie 2 połowy XIII wieku. Po bitwie grunwaldzkiej został czasowo zajęty przez wojska królewskie. Po I pokoju toruńskim oddany Krzyżakom, ponownie zdobyty w 1454 roku przez wojska Związku Pruskiego. Po 1466 roku stanowił siedzibę starosty królewskiego. Niszczony podczas kolejnych wojen, częściowo odbudowany w połowie XVIII wieku. Na początku XIX wieku „skazany” na rozbiórkę. Niemcy w 1945 roku podczas oblężenia miasta wysadzili 20 metrową wieżę zamkową tzw. Klimka. W ostatnich latach na wzgórzu są prowadzone rozpoznawcze prace archeologiczno – historyczne oraz rekonstrukcyjne. Zachowane są elementy podstawy wieży obserwacyjno – obronnej, ostrołukowy portal, częściowo mury parchamu (międzymurza) oraz studnia o głębokości 50 metrów i średnicy 2,5 metra. Poniżej zamku oraz wzdłuż ul. Zamkowej ciągną się odcinki średniowiecznych gotyckich murów.

Niedaleko Grudziądza w sąsiedztwie jeziora Rudnickiego leży Miasteczko Westernowe "Kanasas City". Spotkacie tam szeryfa, Kowbojów, Indian, Traperów i będziecie mogli zobaczyć jak wyglądało ich codzienne życie. Więcej na www.rancho.tfirma.pl [11].

Autor: H. Miłoszewski